

Aan Provinciale Staten

Hierbij willen wij graag het volgende onder uw aandacht brengen. 7 maart staat er een vergadering van Commissie Bestuur, Europa en Middelen op de planning. Wij hebben vernomen dat een bespreking over het handelsverdrag TTIP en CETA nog niet op de agenda staat. Naast vele andere provincies en gemeentes hebben de gemeente Utrecht en de Waterschappen van Gooi, Vecht en Amstel zich al uitgesproken tegen TTIP en CETA en een motie ondertekend (1). Daarom willen wij u erop wijzen dat het van belang is als provincie Utrecht dit ook te bespreken en zouden wij graag willen uitleggen waarom deze verdragen met een kritische blik benaderd dienen te worden.

CETA is een verdrag tussen Canada en Europa en is vergelijkbaar met TTIP, omdat beiden ongeveer op hetzelfde neer komen beperken wij ons alleen tot TTIP. TTIP staat voor Transatlantic Trade and Investment Partnership en is het handels- investeringsverdrag waarover de Europese Unie en de Verenigde Staten al sinds 2013 onderhandelen. Het doel van TTIP is om trans-Atlantische handel en investeringen te bevorderen door:

- Verlaging of afschaffing van importtarieven
- Openstelling en deregulering van markten
- Harmonisering of wederzijdse erkenning van regels en standaarden voor producten en diensten
- Verdergaande investeringsbescherming
- Het optuigen van een samenwerking orgaan voor nieuwe regelgeving

De zogenoemde voordelen als een grote toename van de BBP voor de VS en de EU worden al gebagatelliseerd (2) en zijn volledig uit verhouding met de nadelen die wij als burgers van de provincie Utrecht en de Nederlandse staat gaan ervaren. In de media worden negatieve consequenties van TTIP veelvuldig behandeld. Wij zullen deze niet allemaal behandelen in deze brief, maar uitleggen wat voor de provincie Utrecht relevant is.

Onderminning autoriteit provincie

Ten eerste zijn lokale autoriteiten niet betrokken bij de onderhandelingen over TTIP die achter gesloten deur gebeuren. Zij zullen echter in de toekomst wel met de gevolgen van het verdrag te maken krijgen. Deze waarschuwing gaf Bernd Lange, voorzitter van de Commissie Internationale Handel van het Europees Parlement.

- Wat zijn deze gevolgen? Het belangrijkste is dat onze democratisch gekozen instituten zoals de provinciale staten lijden onder het verdrag. In TTIP wordt de "Regulatory Cooperation Body" (RCB) in het leven geroepen, waarin vertegenwoordigers van het Europese én het Amerikaanse bedrijfsleven een grote stem krijgen. De aanbevelingen van deze RCB zullen een groot gewicht krijgen en zwaar meetellen in hoe onze nationale regels op een scala aan terreinen straks onder TTIP worden opgesteld. Als bedrijven een beleidswijziging achteraf toch te handelsbelemmerend vinden en schade vrezen voor hun winstpositie, dan staat er een geschillenbeslechtsmechanisme tot hun beschikking waarmee ze schadevergoedingen kunnen eisen van de staat die kunnen oplopen tot vele honderden miljoenen.
- TTIP opent de deur voor Amerikaanse bedrijven om schadeclaims in te dienen tegen bijna elke beleidsmaatregel in Europa die Amerikaanse investeringen minder waard zouden maken. Deze investeringsbescherming wordt investor-state dispute settlement of ISDS genoemd. Er wordt overlegd om het te transformeren naar ICS, een dispuut dat niet erg verschilt van ISDS (3). Hierbij worden geschillen achter gesloten deuren behandeld. Daarnaast is het een soort allriskverzekering voor buitenlandse bedrijven en investeerders tegen democratische besluitvorming, waarvoor de rekening bij de samenleving komt te liggen. Gemeentelijk of provinciaal

beleid kan ook aanleiding geven voor een ISDS-zaak: TTIP strekt zich uit tot de besluiten van lagere overheden.

- In het verdrag is een zogenoemde “negatieve-lijst” benadering opgenomen. Dit betekent dat alle diensten geliberaliseerd worden, tenzij er expliciet een uitzondering wordt gemaakt. Publieke diensten zijn alleen vrijgesteld van liberalisering als ze voor 100% door de overheid en niet in concurrentie met anderen worden aangeboden. In Nederland en de provincie Utrecht zijn er bijna geen publieke diensten die aan deze extreem smalle definitie voldoen. De provinciale overheid verliest hierdoor grip op publieke diensten zoals water, afvalverwerking, energie en openbaar vervoer, terwijl het juist bij deze diensten in het publieke belang is dat de mogelijkheid blijft bestaan om als gemeenschap invloed uit te oefenen.

Economisch

- Onze (lokale) economie en dan vooral MKB's zullen de grootste impact voelen van het verdrag. TTIP verbiedt lokale overheden om eisen te stellen aan lokale input - denk aan het inhuren van lokaal personeel of het aanwenden van lokale grondstoffen en toeleveranciers – bij de inkoop van goederen, diensten of bouwprojecten. Een voorkeursbeleid voor streekproducten of dienstverleners uit de regio door de provincie en lokale overheidsdiensten zou uitgelegd worden als ongelijke behandeling van ondernemers. Voorstanders van TTIP zeggen dat het economisch vooruitgang meebrengt en vooral MKB's zal ondersteunen. Echter, MKB's brengen vooral veel lokale welvaart en daarnaast moeten ze straks gaan concurreren met lage prijzen van Amerikaanse bedrijven die profiteren door lagere standaarden en normen van Amerikaanse wetgeving. De mogelijkheid om via beleid de lokale economie te stimuleren wordt daarmee flink aan banden gelegd en multinationals plukken de vruchten en niet onze Nederlandse economie.
- Daarnaast dreigt er een 'race to the bottom' op het vlak van de arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. Werknemersrechten in Amerika zijn slechter geregeld dan in Europa. Als de Europese markt wordt opengesteld voor Amerikaanse producten die onder slechtere (en goedkopere) arbeidsomstandigheden zijn geproduceerd, zal dat leiden tot oneerlijke concurrentie, waardoor er neerwaartse druk zal ontstaan op de lonen en arbeidsvoorwaarden in Europa, om deze concurrentie het hoofd te bieden. Amerikaanse aanbieders van thuiszorg voor ouderen met franchises in diverse Europese lidstaten, willen dat TTIP wordt gebruikt om de “starre Europese arbeidswetgeving” aan te pakken. Zij beschouwen deze wetgeving als een handelsbelemmering waar zij veel last van hebben.

Proactief reageren

Stel dat de provincie Utrecht in de toekomst bepaalde diensten weer helemaal publiek wil aanbieden, zonder winstoogmerk en voor iedereen toegankelijk. Dan moeten we onder ogen zien dat door het vrijhandelsverdrag terugdraaien van liberalisering praktisch onmogelijk is. Dit komt door de standstill clause and ratchet clause. Dit zijn bepalingen in het verdrag die het terugdraaien van (toekomstige) privatiseringen zo goed als onmogelijk maken, ongeacht de vraag welke politieke partijen aan de macht zijn en/of het mandaat dat zij van de kiezer hebben gekregen. En mocht de provincie het willen aanvechten dan komt de beslechting van investeringsgeschillen ook weer om de hoek kijken: Een gemeente of provincie die de voorwaarden wil veranderen waaronder publieke taken worden uitgevoerd, kan verwachten dat daar claims uit voortvloeien. Ook op deze manier ondermijnt TTIP onze democratie. Daarom vinden wij als burgers en milieudefensie dat we preventief moeten handelen voordat het te laat is, want als TTIP (en CETA) eenmaal doorgedrukt is, dan is er geen autoriteit machtig genoeg om het ongedaan te maken.

Daarnaast zijn er al enkele provincies die al een motie 'zorgen over TTIP hebben ingediend en TTIP vrij zijn verklaard. Dit zijn: Groningen, Limburg en Friesland.

Wij zien graag de provincies Utrecht aan deze lijst toegevoegd.

Wilt u zo vriendelijk zijn om TTIP op de agenda te zetten?

Hoogachtend,

Milieudefensie Utrecht

Ivo Lammertink
Lars van Kessel
Jana Endemann
Mark Koenen
Uzi Bouyaara
Sophie Nusselder

// Referenties

1. <https://milieudefensie.nl/ttip/gemeenten-tegen-ttip>
2. http://ase.tufts.edu/gdae/Pubs/news/InformationAdverseEffectsTTIP_Nov2014.pdf
3. <http://ttip.greenpeace.at/isds/>